

Οικονομία. Η οικονομία του νομού Ιωαννίνων βασίζεται στην κτηνοτροφία, κυρίως μικρών ζώων, στη γεωργία και στα δάση. Η συμβολή της βιομηχανίας και της βιοτεχνίας είναι αρκετά χαμηλή, παρότι είναι μεγαλύτερη από εκείνη των άλλων νομών της Ηπείρου· επιπλέον στον νομό είναι ανεπτυγμένη η βιοτεχνία και η οικοτεχνία ειδών λαϊκής τέχνης. Σημαντική είναι η παραγωγή κτηνοτροφικών προϊόντων, κυρίως τυριού και βουτύρου· αντίθετα, είναι ασήμαντη η παραγωγή γεωργικών προϊόντων, εκτός από τον λυκίσκο (εδώ συγκεντρώνεται το 70% όλης της ελληνικής παραγωγής), τον αραβόσπο και τον καπνό. Γενικά, ο νομός Ιωαννίνων είναι ο πρώτος σε έκταση και πληθυσμό νομός της Ηπείρου και ο τρίτος σε έκταση της Ελλάδας. Είναι, επίσης, ο πιο αραιοκατοικημένος νομός της Ηπείρου. Εξαπτίας του χαμηλού αγροτικού εισοδήματος ο πληθυσμός συγκεντρώνεται είτε στα Ιωάννινα είτε μεταναστεύει στο εσωτερικό ή στο εξωτερικό. Τα μικρά και άγονα οροπέδια του νομού, που σχηματίζονται μεταξύ των οροσειρών, δεν ευνόησαν την ανάπτυξη μεγάλων οικισμών.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

12.1 Οικονομικά Χαρακτηριστικά

12.1.1 Ακαθάριστο Προϊόν Νομού και Κατά κεφαλήν, συνολικά και ανά τομέα

α. Συνολικό ΑΕΠ

Το συνολικό Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν του Νομού Ιωαννίνων κατά το 1999 εκτιμάται στα 528 δισ. δρχ. παρουσιάζοντας αύξηση κατά 36% έναντι του έτους 1991, ενώ η αντίστοιχη αύξηση του ΑΕΠ της Περιφέρειας Ηπείρου είναι 30% και 25% του ΑΕΠ της χώρας.

Οι ρυθμοί αύξησης του ΑΕΠ του Νομού Ιωαννίνων κατά την τριακονταετία 1971-1999 είναι κατά τι εντονότεροι από τους αντίστοιχους της Περιφέρειας Ηπείρου και από εκείνους της χώρας, εμφανίζοντας μια κάμψη κατά τη δεκαετία του '80 έναντι της προηγούμενης δεκαετίας, ενώ ανακάμπτουν σημαντικά τη δεκαετία του '90 σε αντίθεση με τους αντίστοιχους της Χώρας αλλά και της Περιφέρειας Ηπείρου, όπως φαίνεται στον πίνακα που ακολουθεί:

ΠΙΝΑΚΑΣ 12.1
ΡΥΘΜΟΣ ΜΕΤΑΒΟΛΗΣ ΤΟΥ ΑΕΠ

ΕΤΗ	1971-1981	1981-1991	1991-1999	1971-1999
ΧΩΡΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ				
ΧΩΡΑ	4,17%	3,44%	2,27%	5,7%
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΗΠΕΙΡΟΥ	4,38%	2,59%	2,68%	5,5%
ΝΟΜΟΣ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	4,4%	3,3%	3,9%	6%

Πηγή : ΕΣΥΕ

Η εξέλιξη αυτή του ΑΕΠ στο Νομό Ιωαννίνων σε σχέση με τα αντίστοιχα μεγέθη της Περιφέρειας Ηπείρου και της Χώρας συντελούν έτσι ώστε το έτος 1999 το ΑΕΠ του Νομού να αντιπροσωπεύει το 50% της Περιφέρειας και το 1,35% της Χώρας, ενώ τα έτη 1971 και 1981 αντιπροσώπευε το 45% του ΑΕΠ της Περιφέρειας και το 1,25% της Χώρας.

Από τα παραπάνω στοιχεία φαίνεται ότι ο Νομός Ιωαννίνων βελτιώνει σημαντικά τη θέση του ως προς το ΑΕΠ έναντι της Περιφέρειας, αλλά και έναντι της Χώρας, έστω και κατά μικρότερο βαθμό.

Η αύξηση που σημειώνεται κατά την τελευταία περίοδο (1991-1999) στο μέγεθος του συνολικού ακαθάριστου προϊόντος του Νομού Ιωαννίνων οφείλεται στη μεγέθυνση όλων των τομέων με εντονότερη αύξηση στον Τριτογενή τομέα, του οποίου το προϊόν αυξήθηκε κατά 39%, ενώ το προϊόν του Πρωτογενούς αυξήθηκε κατά 32% και το προϊόν του Δευτερογενούς κατά 26%. Οι μεταβολές στα αντίστοιχα μεγέθη της Περιφέρειας και της Χώρας φαίνονται στον παρακάτω

πίνακα, ο οποίος δείχνει ότι οι μεταβολές στο συνολικό προϊόν, τόσο της Περιφέρειας, όσο και της Χώρας εξαρτώνται σε μεγαλύτερο βαθμό από τη μεταβολή του προϊόντος του Τριτογενούς τομέα και σε πολύ μικρότερο βαθμό από τη μεταβολή των άλλων τομέων, σε αντίθεση με το Νομό Ιωαννίνων, ο οποίος εμφανίζει μια σχετικά ισόρροπη μεγέθυνση και των τριών βασικών τομέων.

**ΠΙΝΑΚΑΣ 12.2
ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΣΥΝΟΛΙΚΟΥ ΚΑΙ ΑΝΑ ΤΟΜΕΑ ΑΕΠ (1991 – 1999)**

ΧΩΡΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ	ΠΕΡΙΦ. ΗΠΕΙΡΟΥ	Ν. ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	ΧΩΡΑ
ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΑΕΠ			
Συνολικό ΑΕΠ	30%	36%	25%
Πρωτογενής τομέας	17%	32%	-6%
Δευτερογενής τομέας	13%	26%	8%
Τριτογενής τομέας	40%	39%	39%

Πηγή : ΕΣΥΕ

Όσον αφορά στη συμμετοχή κάθε τομέα στο συνολικό ΑΕΠ του Νομού Ιωαννίνων για το 1999, αυτή διαμορφώνεται στο 8% για τον Πρωτογενή τομέα, στο 21% για το Δευτερογενή και στο 71% για τον Τριτογενή. Το ποσοστό συμμετοχής του Πρωτογενούς τομέα για το Νομό Ιωαννίνων είναι πολύ χαμηλότερο από τον αντίστοιχο δείκτη για την Περιφέρεια, ενώ κινείται στα ίδια επίπεδα με εκείνον τη χώρας. Το ποσοστό συμμετοχής του Δευτερογενούς, με μικρές αποκλίσεις, είναι το ίδιο και για τα τρία χωρικά / διοικητικά επίπεδα, ενώ το ποσοστό συμμετοχής του Τριτογενούς τομέα στο Νομό Ιωαννίνων υπερβαίνει σημαντικά το αντίστοιχο μέγεθος, τόσο σε επίπεδο Περιφέρειας όσο και σε εθνικό επίπεδο, με μεγαλύτερη διαφορά (5 ποσοστιαίων μονάδων) για την Περιφέρεια και μικρότερη διαφορά (3 ποσοστιαίες μονάδες) για τη Χώρα.

Διαχρονικά, για το διάστημα 1991-1999, η εξέλιξη της συμμετοχής του Πρωτογενούς τομέα στο ΑΕΠ του Νομού κυμαίνεται στα ίδια επίπεδα (της τάξης του 8%), ενώ η συμμετοχή του Δευτερογενούς τομέα στο συνολικό ΑΕΠ του Νομού βαίνει ελάχιστα μειούμενη (από 23% σε 21%), πορεία που ακολουθείται, τόσο στο επίπεδο της Περιφέρειας όσο και στο επίπεδο της Χώρας. Τέλος, η συμμετοχή του Τριτογενούς τομέα για το Νομό Ιωαννίνων ακολουθεί ανοδική πορεία (από 69% σε 71%), φαινόμενο που ισχύει τόσο σε περιφερειακό όσο και σε εθνικό επίπεδο, αλλά με εντονότερους ρυθμούς. Κατόπιν αυτών, από τα στοιχεία εξέλιξης της διάρθρωσης του ΑΕΠ του Νομού Ιωαννίνων διαπιστώνεται η ισόρροπη εξέλιξη της οικονομίας του Νομού, κατά την τελευταία δεκαετία στηριζόμενη κυρίως στις υπηρεσίες και συνεπικουρούμενη από το Δευτερογενή και κατά ένα μικρό βαθμό από τον Πρωτογενή τομέα.

Οι οικονομικές δραστηριότητες οι οποίες κυριαρχούν στο Νομό Ιωαννίνων το έτος 1999, όσον αφορά στο ΑΕΠ, από τον Τριτογενή τομέα είναι το εμπόριο, συμμετέχοντας κατά 16% στο συνολικό ΑΕΠ του Νομού, οι Υπηρεσίες Υγείας και Εκπαίδευσης με συμμετοχή 14% και η Δημόσια Διοίκηση με ποσοστό συμμετοχής 13%, ενώ ακολουθούν οι κατοικίες με ποσοστό συμμετοχής 8%. Από το Δευτερογενή τομέα κυριαρχούν οι κατασκευές με 9% συμμετοχή στο συνολικό ΑΕΠ του Νομού και η μεταποίηση με αντίστοιχο ποσοστό συμμετοχής 5%.

Όλες οι παραπάνω οικονομικές δραστηριότητες του Νομού Ιωαννίνων εμφανίζουν σημαντική αύξηση κατά την περίοδο 1991-1999, από 25% ως 35%,

έτσι ώστε να καθίστανται οι μοχλοί μεγέθυνσης του συνολικού ΑΕΠ του νομού. Αντίστοιχα περίπου ποσοστά μεταβολής παρουσιάζουν οι συγκεκριμένες οικονομικές δραστηριότητες σε επίπεδο Περιφέρειας, ενώ σε επίπεδο Χώρας οι μεταβολές του ΑΕΠ αυτών των οικονομικών δραστηριοτήτων διαφοροποιούνται σημαντικά. Τα στοιχεία αυτά υποδηλώνουν ότι η διάρθρωση της οικονομίας του Νομού αλλά και της Περιφέρειας ακολουθεί διαφορετική εξέλιξη από την αντίστοιχη της οικονομίας της χώρας.

Οι μεταβολές του ΑΕΠ στους κυριότερους κλάδους οικονομικής δραστηριότητας στα τρία χωρικά επίπεδα, κατά το διάστημα 1991-1999, καθώς και η συμμετοχή τους στο συνολικό ΑΕΠ των τριών χωρικών επιπέδων για τα έτη 1991 και 1999 εμφανίζονται στον ακόλουθο πίνακα:

ΠΙΝΑΚΑΣ 12.3
ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΩΝ ΚΥΡΙΟΤΕΡΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ
ΣΤΟ ΑΕΠ ΝΟΜΟΥ, ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ, ΧΩΡΑΣ ΚΑΙ ΜΕΤΑΒΟΛΕΣ 1991 -
1999

	ΠΟΣΟΣΤΑ (%) ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΣΤΟ ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΑΕΠ						ΜΕΤΑΒΟΛΗ 1991-1999		
	Ν. ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ		ΠΕΡΙΦ. ΗΠΕΙΡΟΥ		ΧΩΡΑ		ΝΟΜΟΣ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	ΠΕΡΙΦ. ΗΠΕΙΡΟΥ	ΧΩΡΑ
	1991	1999	1991	1999	1991	1999			
Γεωργία	8%	8%	16%	14%	12%	9%	32%	17%	-6%
Ορυχεία	1%	1%	1%	1%	1%	1%	17%	5%	-1%
Μεταποίηση	9%	8%	9%	8%	16%	14%	32%	16%	10%
Κατασκευές	10%	9%	11%	9%	7%	6%	24%	12%	5%
Εμπόριο	16%	16%	14%	15%	13%	15%	37%	36%	42%
Δημόσια Διοίκηση	14%	13%	12%	11%	13%	13%	25%	23%	28%
Τράπεζες	3%	3%	3%	3%	3%	4%	25%	24%	31%
Υγεία / Εκπαίδευση	14%	14%	12%	12%	8%	9%	35%	34%	40%
Κατοικίες	5%	8%	5%	9%	7%	9%	140%	138%	46%

Πηγή : ΕΣΥΕ

Όσον αφορά στη διαχρονική εξέλιξη της συμμετοχής των διαφόρων κλάδων στο ΑΕΠ του νομού, αξιοσημείωτη είναι η μείωση της συμμετοχής του κλάδου της μεταποίησης, η οποία συμμετέχει κατά 24% το 1991 και κατά 8% το 1999. Η συμμετοχή του κλάδου των κατασκευών αυξάνεται κατά την πρώτη δεκαετία 1971-1981, για να ακολουθήσει πτωτική πορεία στη διάρκεια του υπόλοιπου διαστήματος και να διαμορφωθεί τελικά στο 9%. Ο κλάδος του εμπορίου αυξάνει τη συμμετοχή του στο ΑΕΠ του νομού από 13% το 1971 σε 16% το 1999, σημειώνοντας το μεγαλύτερο ειδικό βάρος του στην οικονομία του Νομού το έτος 1981, όπου φθάνει το 21%. Η συμμετοχή του κλάδου των κατοικιών κινείται σταθερά για όλο το εξεταζόμενο διάστημα σε επίπεδα που κυμαίνονται από 7% ως 8%. Σημαντική είναι τέλος η συμμετοχή των κλάδων της Δημόσιας Διοίκησης και της Υγείας/Εκπαίδευσης στη διαμόρφωση του ΑΕΠ. Η συμμετοχή του πρώτου κυμαίνεται από 9% το 1971 σε 13% το 1999, καθώς η πόλη των Ιωαννίνων και ευρύτερα ο Νομός αποτελεί την έδρα της Περιφέρειας Ηπείρου, συγκεντρώνοντας το μεγαλύτερο μέρος των υπηρεσιών και λειτουργιών της Δημόσιας Διοίκησης. Ακόλουθα, ο κλάδος της Υγείας / Εκπαίδευσης συμμετέχει στο συνολικό ΑΕΠ με ποσοστό που κυμαίνεται από 7% το 1971 σε 14% το 1999, γεγονός που οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στην παρουσία του Πανεπιστημίου στην πόλη των Ιωαννίνων.

Η δυναμική που παρουσιάζει η οικονομία του Νομού Ιωαννίνων, έτσι όπως εκφράζεται από την εξέλιξη του ακαθάριστου προϊόντος των οικονομικών

δραστηριοτήτων, αντικατοπτρίζεται και στα ποσοστά συμμετοχής του συνολικού ακαθάριστου προϊόντος του Νομού στα αντίστοιχα της Περιφέρειας και της Χώρας, όπως έχει ήδη αναφερθεί, αλλά και στα ποσοστά συμμετοχής των επί μέρους βασικών παραγωγικών τομέων και οικονομικών δραστηριοτήτων του Νομού στους αντίστοιχους της Περιφέρειας και της Χώρας.

β. Κατά κεφαλή ΑΕΠ

Το κατά κεφαλήν ΑΕΠ του Νομού Ιωαννίνων για το έτος 1999 εκτιμάται στα 2,97 εκατ. δρχ. Για την περίοδο 1991-1999 το κατά κεφαλήν ΑΕΠ του Νομού αυξήθηκε κατά 20% (σε σταθερές τιμές 2000), υπερβαίνοντας το κατά κεφαλήν προϊόν της Περιφέρειας και υστερώντας σε σχέση με τον εθνικό μέσο ετήσιο όρο (μεταβολές κατά 18,5 % και 22% αντίστοιχα). Η πορεία που ακολουθεί το κατά κεφαλήν ΑΕΠ για τα έτη-τομές είναι φθίνουσα και στα τρία χωρικά/διοικητικά επίπεδα, με εξαίρεση το κατά κεφαλήν ΑΕΠ της Περιφέρειας στις δύο τελευταίες δεκαετίες κατά τις οποίες ο ρυθμός μεταβολής του παραμένει σταθερός.

Για το Νομό Ιωαννίνων, κατά την πρώτη δεκαετία 1971-1981, ο μέσος ετήσιος ρυθμός μεταβολής του κατά κεφαλήν ΑΕΠ ανέρχεται σε 3,43%, για να μειωθεί στο 2,55% την επόμενη δεκαετία και να σημειώσει μικρή πτώση, στο 2,37% για την τελευταία περίοδο 1991-1999. Ομοίως, οι ρυθμοί μεταβολής για το κατά κεφαλήν ΑΕΠ της Περιφέρειας και της Χώρας φθίνουν ανά δεκαετία από 3,92% την πρώτη περίοδο (1971-1981), σε 2% την τελευταία (1991-1999) για την Περιφέρεια και από 3% σε 2,5%, αντίστοιχα, για τη Χώρα.

**ΠΙΝΑΚΑΣ 12.4
ΡΥΘΜΟΣ ΜΕΤΑΒΟΛΗΣ ΤΟΥ ΚΑΤΑ ΚΕΦΑΛΗΝ ΑΕΠ**

ΕΤΗ	1971-1981	1981-1991	1991-1999	1971-1999
ΧΩΡΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ				
Ν. ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	3,43%	2,55%	2,37%	4,41%
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΗΠΕΙΡΟΥ	3,92%	2,12%	2,14%	4,33%
ΧΩΡΑ	3,08%	2,90%	2,52%	4,5%

Πηγή: α) ΕΣΥΕ
β) ALPHA ΠΙΣΤΕΩΣ, ΕΠΙΛΟΓΗ 2000

Το κατά κεφαλήν ΑΕΠ του Νομού σε απόλυτα μεγέθη κυμαίνεται σε υψηλότερα επίπεδα σε σύγκριση με την Περιφέρεια Ηπείρου, όπου ο αντίστοιχος δείκτης για το 1999 ανέρχεται σε 2,8 εκ. δραχμές, αλλά σε χαμηλότερα επίπεδα σε σχέση με τη χώρα, όπου το αντίστοιχο μέγεθος ανέρχεται σε 3,7 εκ. δραχμές.

Η σχέση αυτή του κατά κεφαλήν ΑΕΠ του νομού σε σύγκριση με την Περιφέρεια και τη χώρα διατηρείται σε όλη την περίοδο 1971-1999, υπερβαίνοντας τα μεγέθη για την Περιφέρεια (με εξαίρεση το έτος 1981) και υστερώντας σε σύγκριση με τα μεγέθη σε εθνικό επίπεδο, όπως φαίνεται και στον ακόλουθο Πίνακα:

ΠΙΝΑΚΑΣ 12.5
ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ ΚΑΤΑ ΚΕΦΑΛΗΝ ΑΕΠ (εκ. Δρχ.)

ΕΤΟΣ	Ν. ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ			ΠΕΡΙΦ. ΗΠΕΙΡΟΥ	ΧΩΡΑ
	ΑΠΟΛΥΤΟ ΠΟΣΟ	α	β		
1971	1,36	103	81	1,32	1,69
1981	1,91	98	84	1,94	2,29
1991	2,46	103	81	2,40	3,04
1992	2,61	104	84	2,49	3,10
1993	2,49	105	82	2,36	3,02
1994	2,55	106	81	2,41	3,12
1995	2,56	101	79	2,53	3,23
1996	2,63	104	79	2,53	3,31
1997	2,73	105	80	2,61	3,44
1998	2,85	105	80	2,72	3,55
1999	2,97	104	80	2,84	3,71

α: Δείκτης όταν της Περιφέρειας=100

β: Δείκτης όταν της Χώρας=100

Πηγή: α) ΕΣΥΕ
β) ALPHA ΠΙΣΤΕΩΣ, ΕΠΙΛΟΓΗ 2000

Σε γενικές γραμμές φαίνεται ότι το κατά κεφαλήν ΑΕΠ στο Νομό Ιωαννίνων, αφ' ενός είναι σε υψηλότερα επίπεδα από τον αντίστοιχο δείκτη της Περιφέρειας Ηπείρου (στην τάξη του 103-104 όταν της Περιφέρειας είναι 100), αφ' ετέρου αυξάνεται διαχρονικά με κατά τι εντονότερους ρυθμούς από εκείνο της Περιφέρειας. Να σημειωθεί δε ότι η εξέλιξη αυτή επί του κατά κεφαλήν προϊόντος συντελείται παρά την εντονότερη πληθυσμιακή αύξηση του Νομού Ιωαννίνων σε σχέση με την αντίστοιχη αύξηση στην Περιφέρεια.

Αντίθετα ακριβώς συμβαίνει με την σύγκριση του κατά κεφαλήν ΑΕΠ του Νομού ως προς το κατά κεφαλήν της Χώρας. Συγκεκριμένα, αφ' ενός είναι πολύ χαμηλότερο το κατά κεφαλήν προϊόν από το αντίστοιχο της Χώρας (της τάξης του 88-89 όταν της χώρας είναι 100), αφ' ετέρου ο συγκεκριμένος δείκτης σύγκρισης με τη χώρα παρουσιάζει πτώση διαχρονικά, οφειλόμενη στους μικρότερους ρυθμούς αύξησης στο Νομό από εκείνους στη Χώρα.

Συμπερασματικά, από τα παραπάνω στοιχεία, φαίνεται ότι η οικονομία του Νομού Ιωαννίνων, εξελίσσεται με θετικότερους ρυθμούς από εκείνη της Περιφέρειας, άρα από τις αντίστοιχες οικονομίες των υπόλοιπων Νομών, αλλά και από τη οικονομία του συνόλου της Χώρας, ιδιαίτερα κατά την τελευταία δεκαετία, στηριζόμενη κυρίως στον Τριτογενή τομέα (Εμπόριο, Δημόσια Διοίκηση και Υγεία / Εκπαίδευση), αλλά και στο Δευτερογενή. Παράλληλα παρουσιάζει εντονότερη αύξηση από τα δύο άλλα χωρικά επίπεδα (Περιφέρεια και Χώρα) στις οικονομικές δραστηριότητες της γεωργίας, των ορυχείων, της μεταποίησης και των κατασκευών, έστω και αν αυτές οι οικονομικές δραστηριότητες στο Νομό έχουν σχετικά μικρά ποσοστά συμμετοχής στο συνολικό ΑΕΠ του Νομού.

12.2 Κοινωνικοοικονομικά Χαρακτηριστικά του Νομού

12.2.1. Επίπεδο εκπαίδευσης

Από τους πίνακες που ακολουθούν αναφορικά με το επίπεδο εκπαίδευσης του πληθυσμού του Νομού Ιωαννίνων και την σύγκριση των σχετικών στοιχείων με τα αντίστοιχα της Περιφέρειας και της Χώρας, κατά τις απογραφές των ετών 1981 και 1991, προκύπτει ότι κατά το 1991 η κατά επίπεδο εκπαίδευσης κατανομή του πληθυσμού του Νομού ακολουθεί σε γενικές γραμμές (με μικρές διαφοροποιήσεις) την αντίστοιχη του συνόλου της Χώρας, ιδιαίτερα όσον αυτή αφορά στους κατόχους μεταπτυχιακών τίτλων, στους αποφοίτους Γ΄θμιας εκπαίδευσης και στους αποφοίτους Γυμνασίου. Μεγαλύτερα ποσοστά στο Νομό Ιωαννίνων από το σύνολο της Χώρας εμφανίζονται σε αυτούς που έχουν ολοκληρώσει μόνο τη Δημοτική εκπαίδευση, ενώ μικρότερα ποσοστά εμφανίζονται στους αποφοίτους Λυκείου. Επίσης, κατά μια ποσοστιαία μονάδα εμφανίζεται μεγαλύτερο στο Νομό Ιωαννίνων, έναντι της χώρας, το ποσοστό εκείνων που δεν γνωρίζουν γραφή και ανάγνωση.

Από τα παραπάνω στοιχεία, τουλάχιστον για το έτος 1991, φαίνεται ότι ο Νομός Ιωαννίνων έχει ένα ικανό αριθμό επιστημονικού δυναμικού, αντίστοιχο της χώρας, ενώ υστερεί σε δυναμικό μέσης εκπαίδευσης, συγκεντρώνοντας μεγάλο αριθμό κατοίκων οι οποίοι μόλις έχουν ολοκληρώσει τη φοίτησή τους στη δημοτική εκπαίδευση. Αντίθετα, η Περιφέρεια Ηπείρου, στο σύνολό της υστερεί σε επιστημονικό δυναμικό, αλλά και σε αποφοίτους Λυκείου, φαινόμενο το οποίο καταδεικνύει ότι το επίπεδο εκπαίδευσης του πληθυσμού των άλλων νομών της Περιφέρειας είναι πολύ χαμηλότερο από το αντίστοιχο του Νομού Ιωαννίνων.

Συγκρίνοντας την κατανομή του πληθυσμού ως προς το επίπεδο εκπαίδευσης μεταξύ των ετών 1981 και 1991, διαπιστώνεται ότι η κατάσταση βελτιώνεται σημαντικά για το νομό Ιωαννίνων σε σχέση, τόσο με τη Χώρα, όσο και με την Περιφέρεια, έτσι ώστε η διαφορά μεταξύ νομού και περιφέρειας να μεγαλώνει.

Τα παραπάνω στοιχεία και τάσεις δείχνουν ότι στο Νομό Ιωαννίνων συγκεντρώνεται υψηλός εκπαιδευτικός επιπέδου πληθυσμός, ο οποίος δημιουργεί μια δυναμική στον εκσυγχρονισμό της οικονομίας και ιδιαίτερα στον τομέα των υπηρεσιών.

ΠΙΝΑΚΑΣ 12.6
ΕΠΙΠΕΔΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ 1981

	ΑΠΟΦΟΙΤΟΙ Γ' ΒΑΘΜΙΑΣ	%	ΑΠΟΦΟΙΤΟΙ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ	%	ΤΕΛΕΙΩΣΑΝ ΤΟΥΛΑΧΙΣΤΟΝ Γ ΤΑΞΗ 6ΤΑΞΙΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ	%	ΑΠΟΦΟΙΤΟΙ ΣΤΟΙΧΕΙΩΔΟΥΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ	%	ΔΕΝ ΤΕΛΕΙΩΣΑΝ ΤΗ ΣΤΟΙΧΕΙΩΔΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	%	ΔΕΝ ΞΕΡΟΥΝ ΓΡΑΦΗ & ΑΝΑΓΝΩΣΗ	%
Π. ΗΠΕΙΡΟΥ	15.212	5,5	18.884	7	21.075	7,7	132.358	48,6	48.736	17,8	34.983	12,8
Ν.ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	9.463	7,6	10.449	8,4	9.907	8,0	60.798	50	21.081	17,0	12.280	10
ΧΩΡΑ	640.225	7,8	1.116.633	13,5	813.769	10	3.604.317	43,8	1.281.839	15,6	706.721	8,6

Πηγή: ΑΠΟΓΡΑΦΗ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ 1981, ΕΣΥΕ

ΠΙΝΑΚΑΣ 12.7
ΕΠΙΠΕΔΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ 1991

	ΚΑΤΟΧΟΙ ΜΕΤΑΠ/ΚΟΥ	%	ΑΠΟΦΟΙΤΟΙ Γ'ΒΑΘΜΙΑΣ	%	ΑΠΟΦΟΙΤΟΙ ΛΥΚΕΙΟΥ	%	ΑΠΟΦΟΙΤΟΙ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ	%	ΕΓΚΑΤΕΛΕΙΨΑΝ ΓΥΜΝΑΣΙΟ	%	ΑΠΟΦΟΙΤΟΙ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ	%	ΔΕΝ ΞΕΡΟΥΝ ΓΡΑΦΗ & ΑΝΑΓΝΩΣΗ	%
Π. ΗΠΕΙΡΟΥ	594	0,2	26.822	9	37.496	12	29.123	10	7.703	3	127.985	43	21.708	7
Ν.ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	438	0,3	16.690	12	19.344	14	13.534	10	3.218	2	59.450	42	7.063	5
ΧΩΡΑ	36.865	0,4	1.000.839	11	1.866.494	21	973.618	11	274.728	3	3.308.569	37	380.851	4

Πηγή: ΑΠΟΓΡΑΦΗ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ 1991, ΕΣΥΕ

12.2.2 Απασχόληση

Η απασχόληση ανά επάγγελμα (1991)

Στον πίνακα που ακολουθεί φαίνεται η κατανομή των απασχολουμένων στο Νομό Ιωαννίνων και στην Περιφέρεια Ηπείρου το 1991 κατά ομάδες επαγγελματιών. Από αυτή τη διάρθρωση προκύπτει ότι το σημαντικότερο ποσοστό των απασχολουμένων απασχολείται σε επαγγέλματα τα οποία δεν απαιτούν υψηλό επίπεδο μόρφωσης ή / και εξειδίκευσης. Αξιοσημείωτο στην περίπτωση του Νομού Ιωαννίνων είναι το υψηλότερο ποσοστό επιστημονικών και ελεύθερων επαγγελματιών σε σχέση με τον εθνικό μέσο όρο αλλά και με τον μέσο όρο της Περιφέρειας. Όσον αφορά τα διευθυντικά και ανώτερα στελέχη ο Νομός Ιωαννίνων ακολουθεί την πορεία της Περιφέρειας, όπου κινείται σε επίπεδα χαμηλότερα από τον εθνικό μέσο όρο. Στις κατηγορίες της παροχής υπηρεσιών σε γενικές γραμμές ο Νομός, όπως και η Περιφέρεια, κινείται στα επίπεδα του εθνικού μέσου όρου, ενώ στην περίπτωση των υπαλλήλων γραφείου και εμπόρων-πωλητών ο Νομός κινείται σε υψηλότερα επίπεδα από την Περιφέρεια, αλλά χαμηλότερα από τον εθνικό μέσο όρο.

ΠΙΝΑΚΑΣ 12.8
ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΚΑΤΑ ΟΜΑΔΕΣ ΑΤΟΜΙΚΩΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΩΝ

	ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑ & ΕΛΕΥΘΕΡΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΑ	ΔΙΕΥΘΥΝΤΙΚΑ ΚΑΙ ΑΝΩΤΕΡΑ ΣΤΕΛΕΧΗ	ΥΠΑΛΛΗΛΟΙ ΓΡΑΦΕΙΟΥ	ΕΜΠΟΡΟΙ ΚΑΙ ΠΩΛΗΤΕΣ	ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟΙ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ	ΓΕΩΡΓΟΙ, ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΟΙ, ΥΛΟΤΟΜΟΙ, ΑΛΙΕΙΣ	ΤΕΧΝΙΤΕΣ, ΕΡΓΑΤΕΣ ΚΑΙ ΧΕΙΡΙΣΤΕΣ ΜΕΤΑΦΟΡΙΚΩΝ ΜΕΣΩΝ	ΣΥΝΟΛΟ
ΠΕΡΙΦ. ΗΠΕΙΡΟΥ	12,60%	1,10%	8,26%	8,51%	9,38%	30,19%	28,15%	1005
Ν. ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	15,32%	1,27%	9,38%	9,75%	9,71%	22,06%	31,02%	100%
ΧΩΡΑ	13,55%	1,81%	11,88%	11,71%	9,93%	18,83%	29,40%	100%

Πηγή: ΕΣΥΕ, ΑΠΟΓΡΑΦΗ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ 1991

12.2.3 Ανεργία

Όσον αφορά στην εγγεγραμμένη ανεργία σύμφωνα με στοιχεία του ΟΑΕΔ, αυτή ακολουθεί αύξουσα πορεία για την περίοδο 1991-1999 σύμφωνα με τον Πίνακα που ακολουθεί.

ΠΙΝΑΚΑΣ 12.9
ΕΓΓΕΓΡΑΜΜΕΝΗ ΑΝΕΡΓΙΑ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΗΠΕΙΡΟΥ ΚΑΙ ΣΤΟΝ

	ΑΝΕΡΓΙΑ									ΜΕΤΑΒΟΛΗ
	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	1991-1999
ΠΕΡΙΦ. ΗΠΕΙΡΟΥ	5.375	5.135	4.199	4.648	5.452	5.779	6.972	8.761	10.591	97%
Ν. ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	3.686	3.322	2.277	2.369	2.727	2.781	3.101	4.550	4.742	29%
ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ	69%	65%	54%	51%	50%	48%	44%	52%	45%	

ΝΟΜΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Πηγή: ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΟΑΕΔ

Συμπερασματικά, είναι εμφανές, ότι στο Νομό Ιωαννίνων σημειώνονται διαχρονικά οι υψηλότερες τιμές ανεργίας σε σχέση με τους υπόλοιπους νομούς της Περιφέρειας, φαινόμενο αιτιολογημένο από τη διάρθρωση και την εξέλιξη της οικονομίας και της απασχόλησης στο Νομό Ιωαννίνων, όπου συρρικνώνεται ο Πρωτογενής τομέας και μεταστρέφεται η οικονομία προς τον Τριτογενή τομέα με παράλληλη μείωση του Δευτερογενούς.

12.3 Δημόσιες και Ιδιωτικές Επενδύσεις

Η κατανομή των επενδύσεων στο Νομό Ιωαννίνων, την Περιφέρεια Ηπείρου και η συμμετοχή του Νομού στην Περιφέρεια αναλύεται στους Πίνακες 12.1 ως 12.9 του Παραρτήματος 12.

Όσον αφορά στις δημόσιες επενδύσεις παρατηρείται ότι για την πενταετία 1994-1998 κινούνται σταθερά στα 12 με 14 δισ. δρχ, παρά το γεγονός ότι τα στοιχεία είναι σε τρέχουσες τιμές. Η κατά τομέα κατανομή των δημοσίων επενδύσεων αποδεικνύει ότι οι τομείς όπου δίνεται η μεγαλύτερη επενδυτική βαρύτητα είναι η εκπαίδευση, οι συγκοινωνίες (των οποίων διαχρονικά η συμμετοχή, στο σύνολο των δημοσίων επενδύσεων, μειώνεται) και τα νομαρχιακά έργα, των οποίων η συμμετοχή στο σύνολο των δημοσίων επενδύσεων αυξάνεται μετά το 1995. Σημαντική επενδυτική βαρύτητα έχουν τα νομαρχιακά προγράμματα ΠΕΠ (που για το 1994 συμπεριλαμβάνουν και τα ΜΟΠ).

Οι δημόσιες επενδύσεις σε περιφερειακό επίπεδο, με εξαίρεση το έτος 1994, κινούνται σταθερά, κυμαινόμενες μεταξύ 40 και 43 δισ. δρχ (σε τρέχουσες τιμές). Η δε συμμετοχή του Νομού Ιωαννίνων στις επενδύσεις της Περιφέρειας κινείται σταθερά γύρω στο 30%, με εξαίρεση το 1994, που φθάνει το 55%.

Ο Νομός Ιωαννίνων φαίνεται ότι απορροφά το μεγαλύτερο ποσοστό επενδύσεων στο σύνολο των επενδύσεων της Περιφέρειας διαχρονικά, στους τομείς της γεωργίας / δασών, της βιομηχανίας, του τουρισμού και της εκπαίδευσης. Τα ποσοστά συμμετοχής του Νομού στις αντίστοιχες συνολικές επενδύσεις της Περιφέρειας, σ' αυτούς τους τομείς, κυμαίνονται από 50% - 100%, καθ' όλη τη διάρκεια των ετών 1994 - 1998, με ελάχιστες εξαιρέσεις σε κάποιο έτος.

Οι ιδιωτικές επενδύσεις παρουσιάζουν αυξομειώσεις καθ' όλη τη διάρκεια της πενταετίας (βλ Πίνακα 12.4). Η μεγαλύτερη ιδιωτική επενδυτική δραστηριότητα σημειώνεται το 1996, καθώς οι ιδιωτικές επενδύσεις υπερβαίνουν τα 3 δισ. δρχ. Ομοίως, η εντονότερη επενδυτική δραστηριότητα, από άποψη προϋπολογισμού, σημειώνεται για την Ήπειρο το ίδιο έτος, η δε συμμετοχή του Νομού Ιωαννίνων υπερβαίνει το 60% από το 1996 και μετά, ενώ για το 1994 και 1995 είναι πολύ χαμηλότερη, γύρω στο 35% και 27% αντίστοιχα (βλ. Πίνακα 12.6). Η σχετικά χαμηλή συμμετοχή του Νομού, κυρίως για το 1995, οφείλεται στο μικρό ύψος των επενδύσεων στα πλαίσια του αναπτυξιακού Νόμου 1892/90. Στο σύνολο όμως της πενταετίας οι ιδιωτικές επενδύσεις του Νομού Ιωαννίνων συμμετέχουν κατά 44% περίπου των ιδιωτικών επενδύσεων της Περιφέρειας, ενώ αντίστοιχα οι δημόσιες επενδύσεις στο Νομό (κατά το ίδιο χρονικό διάστημα) συμμετέχουν κατά 35% περίπου στις συνολικές δημόσιες επενδύσεις της Περιφέρειας. Από τα ποσοστά αυτά φαίνεται ότι η οικονομία του Νομού Ιωαννίνων προσελκύει περισσότερες ιδιωτικές επενδύσεις από τους άλλους νομούς της Περιφέρειας, παρά τις χαμηλότερες δημόσιες επενδύσεις που πραγματοποιούνται σ' αυτόν, γεγονός που καταδεικνύει την δυναμική του Νομού Ιωαννίνων σε σχέση με τους άλλους Νομούς της Περιφέρειας, ως προς την προσέλκυση ιδιωτικών κεφαλαίων.

Στο σύνολο της πενταετίας 1994-1998 το ύψος των ιδιωτικών επενδύσεων στο Νομό πλησιάζει τα 17 δισ. δρχ, αντιπροσωπεύοντας ποσοστό άνω του 40% των δημοσίων επενδύσεων της Περιφέρειας (βλ Πίνακα 12.8), ενώ οι δημόσιες επενδύσεις στο Νομό αντιστοιχούν στο 35% των δημοσίων επενδύσεων της Ηπείρου.

Η σύγκριση ιδιωτικών και δημόσιων επενδύσεων φαίνεται στον Πίνακα 12.7, όπου παρατηρείται ότι ο λόγος των ιδιωτικών επενδύσεων προς τις δημόσιες σημειώνει την υψηλότερη τιμή του για τα έτη 1996 και 1997 για το Νομό και για τα έτη 1994 και 1996 για την Περιφέρεια. Όσον αφορά στο Νομό Ιωαννίνων, για τα προαναφερθέντα έτη οι δημόσιες επενδύσεις είναι σχεδόν τετραπλάσιες ή και πενταπλάσιες από τις ιδιωτικές. Για τα υπόλοιπα έτη της πενταετίας, οι ιδιωτικές επενδύσεις αποτελούν ακόμα μικρότερο τμήμα του συνόλου των επενδύσεων, κατά συνέπεια αντιπροσωπεύονται από ακόμα χαμηλότερα ποσοστά έναντι των δημόσιων, σημειώνοντας την χαμηλότερη συμμετοχή το 1995.